

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัญหาสำคัญที่เมืองใหญ่ ๆ ในโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ก็จะต้องประสบกันอยู่เสมอ ได้แก่ ปัญหาชุมชนแออัด แม้แต่ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้ามากที่สุด เช่น สหรัฐอเมริกา ก็ยังหนีปัญหานี้ไปไม่พ้น ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดชุมชนแออัดก็คือ การย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง สำหรับในประเทศอุตสาหกรรม ประชากรจะแออัดอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ เพราะสามารถจะหารายได้ทางอุตสาหกรรมได้ดีกว่าเกษตรกรรม ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนา ประชากรจะย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากเมืองหลวงนั้นเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้านของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ประกอบกับความยากไร้ของประชากรในชนบทก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวงเป็นจำนวนมากเพื่อโอกาสในชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ เพราะต้องประสบกับปัญหาชุมชนแออัด ซึ่งเริ่มเกิดอย่างจริงจังในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร (ส่วนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520 : 22) ซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม แต่การพัฒนานั้นมุ่งส่งเสริมเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น กรุงเทพมหานครจึงมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข-สาธารณสุขโลก การคมนาคม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมตลอดจนรายได้ในเมืองนั้นสูงกว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา จึงเป็นปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ใ้คนจากทุกภาคของประเทศอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ที่ทำให้คนย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครที่สำคัญ ๆ มี 3 ประการ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ

ความยากจน และการไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย (ฉฐุไชย กนทิสฐ, 2523 : 31) ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ผลิตผลต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนน้ำท่วมแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ไร่นาก็เสียหาย ทำให้เงินไม่พอใช้จ่ายจนต้องเอาที่นาไปจำนองหรือก็หนี้ยืมสินเสียดอกเบี้ยแพง ชาวชนบทโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวในวัยแรงงานจึงนิยมที่จะย้ายถิ่นเข้ามาใน ก.ท.บ. นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีการศึกษาคำเป็นแรงงานไร้ฝีมืองานที่ทำก็เป็นงานกรรมกร หรือลูกจ้างที่ใช้แรงงาน ซึ่งมีรายได้ต่ำแต่ภาวะการครองชีพใน ก.ท.บ. นั้นสูงจึงไม่สามารถจะหาที่พัก ที่ได้มาตรฐานอยู่ได้ จึงมักนิยมปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณที่เจ้าของที่ดินไม่ได้ใช้ประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นที่ดินของเอกชนหรือของรัฐบาลก็ได้ หรืออาจเป็นบ้านเช่าราคาถูก ๆ ในชุมชนแออัด บริเวณดังกล่าวจึงกลายเป็นชุมชนแออัดขึ้น นอกจากนี้คนใน ก.ท.บ. เองก็ยังก่อให้เกิดสภาพชุมชนแออัดได้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอนต้องดิ้นรนต่อสู้กับสภาพค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ของ ก.ท.บ. จึงต้องย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด หรือในกรณีที่บ้านถูกไฟไหม้ ไม่มีที่อยู่หรือถูกไล่ที่มาจากชุมชนอื่น เป็นต้น

ชีวิตครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เช่นในชุมชนแออัด มักจะเป็นครอบครัวที่มีปัญหา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ในส่วนที่สำคัญ ๆ ดังนี้ คือ

1. ปัญหาทางค่านเศรษฐกิจ ปัญหาทางค่านเศรษฐกิจเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวมีอาชีพไม่มั่นคง ไม่แน่นอน หาเช้ากินค่ำ ไม่มีงานทำเป็นประจำที่แน่นอน มีรายได้ต่ำไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว ครอบครัวที่ยากจนส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่มีลูกมาก ความเป็นอยู่ในครอบครัวจึงเป็นไปอย่างคับแคบ มีกินมีใช้ไม่มีกินบ้าง การที่ต้องประสบกับปัญหาการกินอยู่ มีเงินไม่พอใช้จ่ายทุก ๆ วัน ทำให้เกิดความเครียด และมักจะนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีภรรยา

2. ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่อบอุ่น หรือครอบครัวแตกแยกนั้น ส่วนใหญ่จะสืบเนื่องมาจากปัญหาค่านเศรษฐกิจการครองชีพที่มีเงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว เนื่องจากจะต้องวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาว่าจะหาเงินมาพอเลี้ยงครอบครัว

พอหรือไม่ในวันนี้ ทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ หงุดหงิดผูกพันไม่เข้าใจ อาจจะ
 ทำให้เกิดความไม่พอใจและเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้นได้อีกทั้งอาจเนื่องมาจาก
 ครอบครัวยากจนหาเช่ากินค่า ส่วนใหญ่ทั้งหัวหน้าครอบครัวและภรรยาต้องออกไปทำ
 งานนอกบ้าน ตั้งแต่เช้าถึงค่ำ งานที่ทำส่วนใหญ่ก็เป็นงานที่ต้องใช้แรงกายเกิด
 ความเหน็ดเหนื่อย กลับมาถึงบ้านพบอะไรไม่พอใจนิดหน่อย ก็อาจเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำให้
 ให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ บางครั้งอาจจะมีการทุบตีกันรุนแรง นอกจากนี้ครอบครัว
 ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่พ่อหรือแม่หรือทั้งสองคนจะชอบดื่มสุรา อาจเนื่องจากเพื่อ
 ความสบายใจของตนเองและต้องการลืมปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ แต่ความจริงแล้ว
 การดื่มสุราไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา แต่กลับจะเป็นการเพิ่มพูนปัญหาให้แก่ครอบครัวมากยิ่งขึ้น
 เช่นทำให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น การทะเลาะวิวาทมีมากขึ้น เพราะ
 เมื่อเมาขาดสติ ก็มักจะมีการทุบตีกันมากขึ้น ความรับผิดชอบในครอบครัวน้อยลงทั้งใน
 เรื่องการเงินและลูก ๆ อาจจะสร้างปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น มีภรรยาบ่อยหรือไปติดพัน
 ผู้หญิงอื่น ทั้งให้ลูก ๆ อยู่ไปตามยถากรรม ซึ่งสภาพความแตกแยกในครอบครัวนี้จะมี
 ผลต่อจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของลูก เพราะจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ ไม่มีที่พึ่ง
 ขาดความอบอุ่น ความรักความเอาใจใส่ ไม่มีคนคอยอบรมสั่งสอนหรือชี้แนะเมื่อมีปัญหา
 ซึ่งอาจจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีกเช่น ปัญหาเด็กเกเร ปัญหายาเสพติด อดสูญกรรม
 หรือมีพฤติกรรมไม่ดีที่จะนำไปสู่สังคมคนอื่น ๆ อีกมากมาย

3. ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูบุตร/ครอบครัวในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ทั้งพ่อ
 และแม่มักจะต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งสองคน ลูกมักจะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ ย่า
 ตา ยาย หรือถ้าไม่มีก็จะจ้างเพื่อนบ้านเลี้ยง บางครั้งก็จะให้พี่ที่โตแล้วเลี้ยงน้อง
 บางครั้งถึงกับต้องขาดเรียนเพื่อมาดูแลน้อง ซึ่งก็จะปล่อยไปตามยถากรรม ไม่มีความ
 ระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัยแก่ตนเอง แต่เรื่องนี้ก็ไม่เป็นปัญหาสำคัญเพราะใคร
 เลี้ยงก็ได้หรือเลี้ยงอย่างไรก็ได้แล้วแต่เด็กในชุมชนแออัด จึงเป็นโรคขาดอาหารกินมาก
 ส่วนด้านการศึกษา พ่อ แม่ ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะมีการศึกษาค่ำทำงานที่ต้องใช้
 แรงงาน รายได้น้อย เงินไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว ค่านิยมในการให้ความสำคัญใน
 ด้านการศึกษาของลูกจึงมีน้อย เพราะสภาพครอบครัวเป็นแบบเอาตัวรอดมีกินไปวัน ๆ
 ถึงพ่อแม่ จะต้องการให้ลูกได้เรียนสูง ๆ มีงานดี ๆ ทำ ก็เป็นไปไต่ยากเพราะไม่มี

ความสามารถกำลังเงินที่จะส่งเสียให้ ลูก ๆ มักจะจบการศึกษาแค่ภาคบังคับ เพราะ
 เสียค่าใช้จ่ายน้อย เมื่อจบก็ต้องออกมาและก็ต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว
 สภาพชีวิตในชุมชนแออัดนั้นสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคมมักจะมีปัญหา เพราะ
 การอยู่กันอย่างแออัดหนาแน่น มีคนหลายประเภท พื้นฐานค่านิยมจิตใจแตกต่างกัน มาจาก
 หลาย ๆ แห่ง จึงน่าทึ่งในอนาคตของเด็ก ๆ เหล่านี้ เพราะต้องอยู่ในสภาพสังคม
 ที่เต็มไปด้วยปัญหา ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด แหล่งการพนันที่มีวัยรุ่นของวัยรุ่นแหล่งโสเภณี
 เป็นต้น / เด็กจะต้องอยู่ในสภาพสังคมเช่นนี้โดยตลอดจนอาจจะกลายเป็นความชินชา
 เห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาและถ้าพ่อแม่ ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน คอยชี้แนะใน
 สิ่งต่าง ๆ ใค้อย่างใกล้ชิด ลูก ๆ ก็อาจจะไม่ทราบถึงโทษหรือไม่ทราบว่าพฤติกรรม
 เหล่านั้น ดีหรือไม่อย่างไร และอาจจะนำไปสู่ การคบเพื่อนเถื่อนมีวัยรุ่น ลักขโมย
 ยาเสพติด กลายเป็นเด็กมีปัญหา เพราะพ่อแม่ ในชุมชนแออัดนั้นจะสนใจดูแลเอาใจ
 ใส่ลูกน้อยกว่าชนชั้นกลางและชนชั้นสูง อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นผู้มีการศึกษาน้อยหรือ
 ไม่เห็นผลร้ายในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ถูกปฏิบัติ หรืออาจจะเป็นเพราะต้องทำงานหนัก
 มาทั้งวัน กลับบ้านขมขลุ่ยก็ค่ำแล้ว ไม่มีเวลาได้ถามความเป็นอยู่หรือเอาใจใส่ในการ
 เรียนของลูกใค้อยู่ ลูกจึงไม่มีความใกล้ชิดกับพ่อแม่ บางครั้งพ่อแม่ มีเรื่องทะเลาะ
 ว้าวาทกันแล้วลงโทษลูกอย่างไรเหตุผล ๆ คำ เข็มยี่ ตี เป็นการระบายอารมณ์ ลูกจึง
 ซากที่ฝัง คิดว่าพ่อแม่ ไม่รัก ไม่เข้าใจคน จึงหันไปให้ความไว้วางใจกับเพื่อน อาจ
 จะปรึกษาหรือแก้ปัญหากับเพื่อนเพราะถ้าไปถามพ่อแม่ ก็อาจจะไม่ได้รับความสนใจ
 หรือเอาใจใส่หรือแทนที่จะได้รับคำแนะนำอาจจะถูกดุด่าแทน ดังนั้น จึงมักปรากฏว่า
 เด็กที่กระทำความผิดหรือเด็กเถร เรว่อน จรจัด ลักขโมย ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัว
 ที่ยากจน นอกจากนี้ พ่อแม่ อาจจะมีทัศนคติในการอบรมสั่งสอนบุตรว่า คนจะดีก็อยู่ที่
 ที่ตัวเองไม่ต้องไปพึ่งสอนมาก ซึ่งอาจจะนำไปไค้ถ้า เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีไม่มี
 ปัญหาหรือเพื่อนดี แต่ในชุมชนแออัดมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่วยุให้เกิดการประพฤติผิดไค้ง่าย
 ครอบครัวจึงมีความจำเป็นมากในการอบรมสั่งสอนบุตรอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กเติบโต
 เป็นคนดีมีประโยชน์ต่อสังคม

จวิศกร

พจก

จากสภาพทั่วไปในชุมชนแออัดเป็นสภาพชีวิตที่มีปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
 เศรษฐกิจหรือความสัมพันธ์ในครอบครัว ภาวะความรับผิดชอบต่าง ๆ มากมายจึง

เป็นที่น่าสนใจว่า ครอบครัวเหล่านี้จะให้การชักเงาทางสังคมบุตรของตนอย่างไร

แนวคิดในการวิจัย

จากการที่กรุงเทพฯ ได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วมาตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข การสันทนาการ การสันทนาการ ก่อให้เกิดการสร้างงานอย่างกว้างขวาง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จึงกลายเป็นปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ให้คนชนบทอพยพย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ อย่างมากมาย ทั้งนี้ในชนบทเองก็มีปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ที่ทำให้ผู้คนอพยพออกสู่เขตเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ทั้งนี้เพราะความยากจน ภัยธรรมชาติอันก่อให้เกิดปัญหา ผลผลิตไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และเพื่อโอกาสชีวิตที่ดีกว่า เนื่องจากเป็นเกษตรกรที่ยากจนมีการศึกษาคำทำไม่ได้ไม่มีความสามารถในวิชาชีพเฉพาะอย่างที่จะทำงานที่ใช้วิชาชีพได้ จึงต้องหางานที่ไร้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น กรรมกรรับจ้างรายวัน ซึ่งเป็นงานที่มีรายได้น้อยไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพของกรุงเทพฯ ที่สูงกว่าในชนบท ไม่มีความสามารถที่จะหาที่อยู่อาศัยที่ดีได้ จึงต้องเข้าไปรวมกันอยู่ในที่ดินซึ่งเจ้าของไม่ได้ใช้ประโยชน์ บางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเช่าที่ เนื่องจากเป็นที่ของรัฐบาลที่ปล่อยทิ้งให้ว่างเปล่าหรือจ่ายค่าเช่าที่บ้างเล็กน้อย ถ้าเป็นที่ดินของเอกชน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร สภาพชีวิตในชุมชนแออัดนั้น จะต้องประสบปัญหาต่าง ๆ รอบค่านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น ภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นแต่รายได้ก็น้อย สภาพชีวิตแบบเมืองที่เป็นแบบตัวใครตัวมัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันน้อย เพราะทุกคนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เมื่อมีปัญหาความเดือดร้อนในครอบครัวหรือในการครองชีพก็ไม่มีใครช่วยได้ต้องช่วยตัวเองด้วยการหางานทำทั้งสามและภรรยา บางครั้งลูกซึ่งพอจะช่วยทำงานได้ก็ต้องออกมาช่วยพ่อแม่ ทำงานเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวหรือบางครั้งลูกจะถูกทอดทิ้งให้ต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามลำพัง โดยเฉพาะลูกที่ยังอยู่ในวัยเรียนยังไม่สามารถออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงินได้ เพราะทั้งพ่อแม่ต้องใช้

เวลาส่วนใหญ่ไปในการทำมาหากินไม่มีเวลาให้กับลูกเท่าที่ควรและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวมีปัญหาในชีวิตจนต้องหันไปไขว่คว้ามูขี้หอม ความเป็นทางออก เช่น คีฬา เล่นการพนัน และยิ่งถ้าเป็นคนที่มีความสามารถงานไม่มั่นคง เงินทองที่จะใช้จ่ายในครอบครัวมีน้อยหรือบางครั้งไม่มีเลยจนต้องเกิดการกั๊กเงินยืมสิน ผลแห่งความลำบากยากแค้นทั้งหลายนี้ ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ลูก เพราะลูกเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดพ่อแม่ เป็นที่ระบายอารมณ์ต่าง ๆ ของพ่อแม่ ใค้อย่างดีและเกือบตลอดเวลา ยิ่งพ่อแม่ มีปัญหา คือ ครุ่นมากเพียงใด ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มักจะมีความแตกแยก มีความขัดแย้งมากขึ้น มีการทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีภรรยา การไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวทำให้มีการหย่าร้างและทอดทิ้งได้ง่ายขึ้น ลูก ๆ ไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจาก พ่อแม่ จนกลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาต่อสังคมได้ง่าย แต่ถ้านในครอบครัวที่ พ่อแม่มีความสัมพันธ์รักใคร่กันดีมีรายได้นั่นคงแน่นอนกว่า แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน แต่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าทำให้มีการอบรมสั่งสอนลูกต่างกันไป เพราะไม่ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการหาเลี้ยงครอบครัวมากเหมือนกับครอบครัวที่มีปัญหา ฉะนั้นการขัดเกลาทางสังคมนั้น จึงแตกต่างกันไปด้วย

จากทัศนะของ Seldon และ Elenor Clueck ได้เสนอไว้ว่า สถานการณ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวนั้น จะมีส่วนผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีปัญหามากกว่าการที่อยู่ในชุมชนแออัดหรือบ้านที่มีจำนวนสมาชิกมาก ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นได้แก่ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ความรักความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความสามัคคีระหว่างพ่อ-แม่ และคนในครอบครัวและรวมไปถึงระเบียบวินัยของครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ภายในครอบครัวนั้นมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงพฤติกรรมของเด็กมากกว่าการที่มีบ้านอยู่ในชุมชนแออัด พ่อและแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการปลูกฝังแนวความคิดสิ่งที่ตั้งงามให้แก่บุตรของตน (Seldon and Elenor Clueck, 1965 : 105)

นอกจากนี้ Charles W. Coulter ก็ได้แนวความคิดที่สอดคล้องกับ Seldon และ Elenor โดยสรุปไว้ว่า ลักษณะครอบครัวที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นเด็กมีปัญหานั้น ได้แก่ บ้านที่สัมพันธ์ภาพภายในบ้านไม่ดี เนื่องจากการเข้มงวดการล่าเหยียด การทอดทิ้ง

ไม่เอาใจใส่ของพ่อแม่ การอธิบายยากกันระหว่างพี่น้อง การที่มีพ่อเลี้ยงหรือมีแม่เลี้ยง หรือบ้านที่พ่อหรือแม่พิการทั้งทางร่างกายและจิตใจรวมไปถึงบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (Charles Coulter, 1980 : 13-14)

Sack and Howard Lawrence ได้เสนอไว้ว่า การตกต่ำทางสถานภาพทางบ้านเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น จะมีผลอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กที่มีอายุน้อยและถูกเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งละเลยยิ่งทำให้มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการเจริญเติบโตมาก โดยเฉพาะในเด็กชาย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้รูปแบบของการอบรมสั่งสอนเปลี่ยนไป รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูก การที่พ่อแม่ต่างก็ไม่เอาใจใส่ต่อลูกเนื่องจากความขัดแย้งกันระหว่างพ่อกับแม่ จึงสรุปได้ว่า การที่ครอบครัวขาดแคลนด้านการเงินนั้น จะมีผลทำให้แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนแปลงไปค่ายและมีผลไปถึงพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของลูกด้วย (Sack and Howard Lawrence, 1977 : 5389)

สรุปแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า สถานการณ์ภายในบ้านและสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นมีผลต่อการชักเสถียรทางสังคมมาก และตัวพ่อแม่เองก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่ดีให้แก่บุตรของตน โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุน้อย เพราะเป็นช่วงที่มีความใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่ากลุ่มสังคมอื่น ๆ และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ในช่วงวัยคนนี้จะ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ของเด็กและมีผลต่อไปถึงความสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างถูกต้องของเด็กด้วย

ปัญหาในการวิจัย

ครอบครัวในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาความเดือดร้อนในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาค่าเช่าเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากว่าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือไม่มีงานประจำที่แน่นอน รายได้ไม่สม่ำเสมอ ความเป็นอยู่ในครอบครัวจึงเป็นไปอย่างคับแคบ การที่ต้องประสบปัญหาการเงินไม่มีพอใช้จ่ายทุก ๆ วันจึงทำให้เกิดความเครียดและนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีภรรยา อีกทั้งการที่

สามีภรรยาที่ยินที่จะคุ้มสุมรา อาจจะเป็นเนื่องจากเพื่อความสบายใจของตนเอง และสืบ
 ปัญหาที่ตนประสบอยู่ แต่การคุ้มสุมรากลับเป็นการเพิ่มพูนปัญหาให้แก่ครอบครัว เช่น
 ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น มีการทะเลาะวิวาทกันมากขึ้น เพราะเมื่อเบาก็ซาคสติกก็
 จะมีการทุบตีกันมากขึ้น ความรับผิดชอบในครอบครัวก็น้อยลง และจากการที่พ่อแม่
 จะต้องกินร่นเพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เวลาที่จะให้กับลูก ๆ มีน้อย ลูกมักจะถูกละ
 ปล่อยให้อยู่กับปู่ย่าตายาย หรือถ้าไม่มีก็จะจ้างเพื่อนบ้านเลี้ยง หรือให้พี่ที่โตแล้วเลี้ยง
 น้อง บางครั้งถึงกับต้องซาคเรียนเพื่อที่จะได้มาดูแลน้อง พ่อและแม่ในชุมชนแออัดนั้น
 ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีการศึกษาคำ ทำงานที่คงใช้แรงงาน รวยได้น้อย เงินทองไม่พอ
 ใช้จ่าย ค่านิยมในการให้ความสำคัญด้านการศึกษาของลูกจึงมีน้อย เพราะแม้ว่าต้อง
 การให้ลูกเรียนสูง ๆ มีงานดี ๆ ทำก็เป็นไปไคยากเพราะไม่มีความสามารถกำลังเงิน
 ที่จะส่งเสียได้ นอกจากนี้สภาพในชุมชนแออัดสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคมมัก
 จะมีปัญหา เพราะมีคนอยู่ร่วมกันหลายประเภท พื้นฐานค่านิจใจต่างกัน เด็กจะคง
 อยู่กับสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด แหล่งการพนัน แหล่ง
 มั่วสุมของวัยรุ่น แหล่งโสเภณี เป็นต้น เด็กจะคงอยู่ในสภาพสังคมเช่นนี้โดยตลอด
 และถ้าพ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน คอยชี้แนะในสิ่งต่าง ๆ ไคอย่างใกล้ชิด ลูก ๆ
 ก็อาจจะไม่ทราบถึงโทษหรือไม่ทราบว่าพฤติกรรมนั้นคืหรือไคไคอย่างไร อาจจะนำไป
 สู่อารคยเพื่อนเกเรมั่วสุม ลักขโมย ยาเสพติด กลายเป็นเด็กที่มีปัญหา และพ่อแม่อาจ
จะมีทัศนคติในการซิคเถลาทางสังคมว่าคนจะคืหรือเลวก็อยู่ที่ตัวเองไม่ต้องไปอบรมสั่งสอน
กันมาก และเมื่อเด็กคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ช่วยใหเกิดการประพฤติกไคง่าย
ครอบครัวจึงมีความจำเป็นมากในการให้การซิคเถลาทางสังคมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้
เด็กเติบโตเป็นคนคืมีประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

อาจจะกล่าวไคว่า พ่อแม่มีความสำคัญในการซิคเถลาทางสังคม เพราะ
 บ้านเป็นหน่วยทางสังคมที่มีหน้าที่ในการซิคเถลาทางสังคม (Socialization) ที่ยิ่ง
 ใหญ่ที่สุดในทุกวัฒนธรรม (George Thompson, 1962 : 621) ฉะนั้น จึงเป็นที่
 น่าสนใจว่า ครอบครัวในชุมชนแออัด ซึ่งมีทั้งครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง
 และไม่มั่นคง ทั้งที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวคืและไมคืนั้น จะมีการซิคเถลาทางสังคม
 เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อีกทั้งการระควมรับผิดชอบของภรรยาในครอบครัวที่มี

ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงและไม่มั่นคงนั้น มีภาระมากน้อยต่างกันหรือไม่ โดยการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการ ขีด เกณฑ์ ทาง สังคม ของ ครอบครัว ที่มี ฐานะ ทาง เศรษฐกิจ มั่นคง และ ไม่ มั่นคง ใน ชุมชน แออัด (นิยามความหนักสังคมสงเคราะห์ กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร 2528) ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการ ขีด เกณฑ์ ทาง สังคม เปรียบเทียบภาระความรับผิดชอบของภรรยาในครอบครัวทั้งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงและไม่มั่นคง และนอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึง สภาพภูมิหลัง โครงสร้างของครอบครัว ชีวิตความเป็นอยู่การดำรงชีวิตและความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งสองกลุ่มนี้ด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนแออัด

จากงานวิจัยของวันทนา อนิจุล เกี่ยวกับแหล่งเสื่อมโทรมในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากเอกสารและผลการศึกษาสำรวจวิจัย ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร ก้าวเคหะแห่งชาติ ฯลฯ พอสรุปได้ดังนี้

ประชากร ในขณะที่ทำการวิจัยพบว่า มีประชากรที่อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรม ประมาณ 600,000 คน หรือประมาณร้อยละ 11.65 ของประชากรในกรุงเทพฯ โดยเฉลี่ยประชากรอยู่ในกลุ่มอายุ 10-14 ปี มากที่สุด และมีอัตราส่วนผู้เป็นภาระ (Dependency Ratio) ประมาณร้อยละ 70 อัตราส่วนเพศเฉพาะที่พอจะศึกษาได้มีสัดส่วนที่สมดุลกัน สถานภาพสมรสโดยทั่วไปมีอัตราส่วนผู้ที่สมรสและอยู่ร่วมกันสูงกว่าผู้เป็นโสด นับถือศาสนา 4 ศาสนาคือ พุทธ ขงจื้อ อิสลามและคริสต์ หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ขนาดครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกขนาด 5-6 คน

เศรษฐกิจ จากการสำรวจของการเคหะแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2521 พบว่า ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานในแหล่งเสื่อมโทรม มีอัตราส่วนของผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 20 ถึง 24 ปี สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 25-29 ปี

ระดับรายได้ประชากร ประชากรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน และในกลุ่มของผู้มีรายได้พบว่า กลุ่มที่มีอัตราสูงสุดได้แก่กลุ่มที่มีรายได้ 1,000-2,000 บาท โดยมีประมาณร้อยละ 30 ถึง 40 ของประชากรที่มีรายได้และกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท และระดับ 2,000 ถึง 3,000 บาท

มีจำนวนรองลงมาตามลำดับ ส่วนระดับรายจ่ายของประชากรส่วนใหญ่มีรายจ่ายอยู่ในระดับ 2,000-2,500 บาทต่อเดือน

ภาวะหนี้สิน พบว่า ประชากรร้อยละ 80 มีหนี้สินส่วนใหญ่คือ นำไปซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคมากที่สุด รองลงมาเพื่อการศึกษาบุตรและประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เมื่อ 2 ปีที่แล้วมีความเป็นอยู่ดีกว่าปัจจุบัน

การศึกษา หัวหน้าครัวเรือนและคู่สมรสส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับผู้ไม่ได้เรียนหนังสือเลย ในทุกบริเวณพบว่า มีอัตราส่วนน้อยกว่า ร้อยละ 10 ของประชากรแต่ละบริเวณ ส่วนผู้มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีอัตราส่วนต่ำมาก

ปัญหาและความต้องการ ของประชากร

ปัญหาค้านความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านความขาดแคลนทางสาธารณูปโภคและต้องการให้รัฐบาลแก้ไขได้แก่ ทางเดิน ทางระบายน้ำ น้ำประปา ไฟฟ้า ในด้านสังคมปัญหาอาเสพคิดเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นมากในแหล่งเสื่อมโทรมและพบว่าส่วนใหญ่ของผู้ใช้ยาเสพคตินั้นเป็นวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาทางบ้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประสบปัญหาค่าครองชีพ กล่าวคือ มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จากการสำรวจของการเคหะแห่งชาติผู้มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายมีถึงร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2522 และ ร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2523

ปัญหาและความต้องการทางการศึกษา จากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรและของตนเอง พบว่ามักจะมีปัญหาทางบ้านเศรษฐกิจ เช่น ไม่มีเงิน ต้องลาออกจากโรงเรียนเพื่อหาเงินช่วยพ่อแม่ และด้านความคาดหวังทางการศึกษาของบุตรพบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของบุตร (วันทนา อนิจุล, 2523 : 21-85)

จากการสำรวจของการเคหะแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2518 ซึ่งสำรวจแหล่ง
เสื่อมโทรม 108 แห่งนั้น ในกรุงเทพมหานคร พอสรุปได้ดังนี้

ลักษณะทางประชากร มีประชากร 168,119 คน มีจำนวนหลังคาเรือนตั้งแต่
22-1,004 หลังคาเรือน มีจำนวน 247-20,004 ครอบครัว โดยเฉลี่ยจะมีคน
อาศัยอยู่ 8 คนต่อ 1 ครัวเรือน

ลักษณะทางเศรษฐกิจ พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวในแหล่งเสื่อมโทรม
คือ 1,700 บาท ภาวะหนี้สินส่วนใหญ่จะกู้ยืมจากญาติพี่น้องเป็นส่วนใหญ่ ผู้กู้ยืมเงินมี
38% ผู้ไม่กู้ยืมมี 61.5%

ลักษณะการครอบครองที่ดิน ผู้อยู่อาศัยเป็นเจ้าของที่ดินมีเพียง 3.8% เอกชน
เป็นเจ้าของที่ดิน 46.3% ที่ดินทางราชการ 44.9% ซึ่งได้แก่ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
กรมศาสนา กรมธนารักษ์ ฯลฯ และมี 5% ที่อยู่อาศัยไม่ทราบว่าที่ดินที่คน
อาศัยอยู่ใครเป็นเจ้าของ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมีการเช่าต่อจากผู้อื่น

สุขภาพอนามัยของผู้อาศัย ในระยะที่ออกสำรวจพบว่า มีผู้เจ็บป่วยใน
ครอบครัวเพียง 19.3% นอกนั้นเป็นผู้มีสุขภาพดี

จากการศึกษาของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ไปโรงเรียนประจำ 63.8% และ
36.2% ไม่ได้ไปโรงเรียน ซึ่งหมายความว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี (ไม่อยู่ในวัย
ทำงาน) ซึ่งไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นประจำนั้น อาจทำงานหรือมีคุณภาพการศึกษาต่ำ
(การเคหะแห่งชาติ, 2521 : 34-37)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งเสื่อมโทรม
เช่น งานวิจัยของศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง ได้ศึกษาถึงความต้องการ
กับปัญหาเด็กและเยาวชน ของสลัม 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร คือ สลัมหลังตลาด
เปรมประชา สลัมวัดลาดบัวขาว สลัมที่ซอยสายน้ำทิพย์ ถนนสุขุมวิทและสลัมใกล้
สะพานมักกะสัน ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เป็นการศึกษากลุ่มครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ
โดยทำการวิเคราะห์โครงสร้างครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ดังนี้

ภูมิหลังทางสังคมของครอบครัว ผู้ที่อาศัยในสลัมทั้ง 4 แห่งส่วนมากเป็นชาวไทยแท้ นับถือศาสนาพุทธ 51% ส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่น เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ ปัจจัยผลักดันคือความยากจน มีรายได้น้อย ไม่มีที่ดินทำกิน ทำนาไม่ไค้ผล ส่วนปัจจัยดึงคือ โอกาสในการหางานทำในกรุงเทพฯ อาชีพเดิมของหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพกสิกรรมและผู้ที่อยู่อาศัยในสลัมทั้ง 4 แห่งนี้ ใ้ค้อพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครนานแล้ว คือมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

โครงสร้างของครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเค็ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยแล้วมี 6 คน การศึกษาของหัวหน้าครอบครัวและภรรยา มีระดับสูงเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อาชีพและรายได้ ส่วนใหญ่เป็นพวกแรงงานไม่มีฝีมือ มีรายได้เป็นระยะเวลาย (ต่อวัน, ต่อสัปดาห์) มากกว่าเงินเดือน งานไม่มีความมั่นคง รายได้เฉลี่ยของครอบครัวราว 1,651 บาทต่อเดือน

การศึกษาของเด็กในแหล่งเสื่อมโทรมทั้ง 4 แห่ง เด็กส่วนใหญ่จบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้นที่เรียนในชั้นสูงขึ้นไป มีไม่กี่ครอบครัวที่สามารถส่งลูกเข้าเรียนในชั้นอนุบาลได้ เด็กสลัมส่วนใหญ่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยตรงไม่ผ่านชั้นเตรียมหรือชั้นอนุบาลมาก่อน เพราะฐานะทางการเงินเป็นผลให้เด็กเรียนได้ช้ามาก และสับสนในสิ่งแวดล้อมที่เป็นทางการในโรงเรียน ส่วนมากชาวสลัมจะส่งลูกเข้าเรียนได้แค่เพียงโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนรัฐบาลที่ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

ทัศนคติของพ่อแม่เกี่ยวกับแผนการศึกษาของลูก มีจำนวนน้อยมากที่ครอบครัวที่มีบุตรอยู่ในวัยเรียนที่ทองการให้บุตรได้เล่าเรียนถึงระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากการตระหนักถึงสถานภาพทางการเงินและความสามารถในการเรียนของลูกคน อย่งไรก็ตามชาวสลัมก็มีความต้องการที่จะให้ลูกของตนมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมต้นหรือให้สูงที่สุดเท่าที่ฐานะทางการเงินจะอำนวย (Prasert Yamklinfung, 1972 : 82-100)

จากการศึกษาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิหวัศ คงคากุล ได้ศึกษาความเป็นอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมที่ใหญ่แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ประเทศฟิลิปปินส์ และ

ไค้กล่าวถึงแหล่งเสื่อมโทรมทอนโค (Tondo) ซึ่งเป็นแหล่งเสื่อมโทรมที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย ประกอบด้วยประชากรประมาณสามหมื่นครอบครัวหรือเกือบ 200,000 คน ซึ่งในกรุงนิลามีประชากรประมาณ 4.5 ล้านคนในบริเวณนี้มีประชากรหนึ่งล้านคน ตั้งบ้านเรือนอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ และไค้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดแหล่งเสื่อมโทรมในประเทศฟิลิปปินส์และประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ในเอเชียว่ามีผลมาจากการที่ประเทศเหล่านี้มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การเพิ่มรายได้้อย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงฐานะและสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานในเมืองและชานนาในชนบทว่าจะดีขึ้นหรือไม่ นโยบายนี้เองที่ไค้เน้นการควบคุมราคาผลผลิตทางเกษตรและค่าจ้างแรงงานของกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในระดับต่ำ เพื่อคึงคูกให้มีการลงทุนจากต่างชาติและให้ราคาอาหารอยู่ในระดับที่คนงานในเมืองสามารถจับจ่ายได้จากรายได้ที่ต่ำ เหตุผลนี้เองเป็นปัจจัยผลักดันให้ชาวนาอพยพจากท้องถิ่นชนบทเข้ามาหางานทำในแหล่งอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ ๆ เพราะถึงค่าจ้างแรงงานของกรรมกรในเมืองจะต่ำอยู่มากก็ตามแต่ก็ยังสูงกว่ารายได้ของเกษตรกร ประชากรในทอนโคกว่า 70% เป็นผู้อพยพมาจากชนบทที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองหาเลี้ยงชีพโดยการขายแรงงาน เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของชาวชนบทที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองยังมีระดับต่ำมาก รายได้ที่ไค้ไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพในเมืองหลวง ผู้อพยพส่วนใหญ่จึงต้องเข้าไปอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม จากสถิติของรัฐบาลฟิลิปปินส์แสดงว่า ครอบครัวของคนงานในเมืองใช้จ่ายรายได้ของตนเป็นค่าอาหารประมาณ 70% ที่เหลือนำไปใช้จ่ายเป็นค่าเสื้อผ้า ค่ารถ ค่าการศึกษา ค่ายา จนแทบจะไม่มีเหลือสำหรับค่าเช่าบ้าน ในทอนโคครอบครัวส่วนใหญ่จะแบ่งรายได้ที่เหลือเพียง 10% ไว้เป็นค่าที่อยู่อาศัย ดังนั้นจากรายได้ของครอบครัวเดือนละประมาณ 370 เปโซ จะเหลือเป็นค่าเช่าบ้านเพียง 37 เปโซเท่านั้น คือประมาณ 98 บาท (วิทวัส | คงทกุล, 2520 : 18-27)

980 44,06

*งานวิจัยเกี่ยวกับการชกเถลาทางสังคม

การชกเถลาทางสังคมของมิกานารคาในชุมชนแออัดในประเทศไทยนั้น ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษาโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาการชกเถลาทางสังคมของมิกานารคาที่มีสถานภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจต่ำ บางส่วนเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการชกเถลา

ทางสังคม ของบิคาบารคา ที่มีสถานภาพต่างกันหรือบางส่วนจะเป็นการเปรียบเทียบ
บุคลิกภาพของเด็กที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิคาบารคา ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และทางสังคมต่างกัน เป็นต้น ผลงานวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1946 Allison Davis และ Robert J. Havighurt
ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการชักเลาทางสังคมโดยสัมภาษณ์มารดาที่อาศัยอยู่ในชิคาโก
และทางใต้จำนวน 200 คน แบ่งเป็นมารดาที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำที่มีผิวขาว
กับมารดาที่เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำที่มีผิวดำ กลุ่มละ 50 คน โดยเน้นการศึกษา
ในเรื่องการฝึกหัดเด็กของมารดา ความคาดหวังในเรื่องอาชีพและการศึกษาของ
มารดาที่มีบุตร การรับเด็กชอบและสิทธิของบุตร โดยใช้อาชีพของบิคาบารคา การ
ศึกษา สมาชิกในครอบครัว ทรัพย์สินและการเป็นสมาชิกโบสถ์เป็นเกณฑ์ในการ
แบ่งสถานภาพทางสังคม จากการศึกษาพบว่า มารดาที่เป็นชนชั้นกลางจะมีการเข้มงวด
ในเรื่องการให้อาหารและความสะอาดของบุตรมากกว่าชนชั้นต่ำและคาดหวังให้บุตร
มีความรับผิดชอบเร็วกว่าชนชั้นต่ำ นอกจากนี้มารดาที่เป็นชนชั้นกลางจะกวัดขັນในเรื่อง
ความเป็นระเบียบ เน้นในเรื่องการปกครองมากกว่าชนชั้นต่ำ และยังคงออกไปอีกว่า
มารดาผิวดำคาดหวังให้บุตรสาวรับผิดชอบในบ้านเร็วกว่าและเด็กหญิงผิวดำจะได้รับ
อนุญาตให้ออกไปเที่ยวนอกบ้านช้ากว่าด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าความแตกต่างในวัฒนธรรม
ของบุคคลจะมีผลต่อประสบการณ์ในวัยเด็กด้วย

และเพื่อเป็นการสนับสนุนงานวิจัยของตนเองทั้ง Davis และ Havighurt
จึงได้ทำการศึกษาวิจัยอีกครั้งในปี ค.ศ. 1948 โดยการสัมภาษณ์มารดาจากครอบ
ครัวชนชั้นกลางจำนวน 98 ครอบครัวและครอบครัวชนชั้นต่ำ 102 ครอบครัว เกี่ยว
กับการเลี้ยงดูและความคาดหวังในตัวบุตร เรื่องที่สัมภาษณ์ได้แก่ การให้อาหาร
การฝึกหัดการควบคุมการขับถ่าย การให้นอนกลางวัน การปล่อยให้ออกจากบ้าน
ตามลำพัง เวลาที่เด็กต้องกลับบ้าน อายุที่ควรจะฝึกหัดเด็กในเรื่องความรับผิดชอบ
ต่อเรื่องต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า มารดาจากครอบครัวชนชั้นกลางเข้มงวดกับบุตร
ในเรื่องดังกล่าว ทั้งแต่บุตรอายุยังน้อยมากกว่ามารดาในครอบครัวระดับต่ำและยังเน้น

ในเรื่องการให้อาหารมากกว่า ให้บุตรอย่างนุ่มเร็วกว่าและฝึกหัดการควบคุมการขยับถ่ายเร็วกว่า และบารกครอบครัวชั้นกลางยังเข้มงวดต่อการฝึกหัดควบคุมพฤติกรรมและมุ่งให้เกิดมีความรับผิดชอบตั้งแต่อายุน้อย ทั้ง Davis และ Havighurt สรุปผลการวิจัยว่า การชักเถลาทางสังคมของครอบครัวระดับกลางทำให้เกิดเป็นคนเจ้าระเบียบ (orderly) มีมโนธรรม (Conscientious) มีความรับผิดชอบ (Responsible) มีความอ่อนน้อม (Tame) แต่ก็จะเป็นเด็กที่มีความคับข้องใจสูง (Frustrated) (Allison Davis and Robert Mavighurt, 1966 : 400-415)

ก่อนามีการศึกษาของ William H. Sewell เรื่อง Social class and Childhood Personality โดยเป็นการรวบรวมแนวคิดของนักจิตวิทยาสังคมที่ศึกษาในเรื่องบุคลิกภาพกับชนชั้นในสังคม ซึ่งเขาได้สรุปไว้ว่า ชนชั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพและมีลักษณะบางประการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคลิกภาพ ซึ่งอธิบายได้โดยชนชั้นทางสังคม การศึกษาในเรื่องนี้ ส่วนมากจะแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างกันไปตามชนชั้นในสังคม กลุ่มชนชั้นต่ำจะมีความต้องการในเรื่องการศึกษาสูงน้อยกว่า มีความต้องการในเรื่องความสำเร็จทางการศึกษาหรืออาชีพน้อยกว่าด้วย และต่อมาในปี ค.ศ. 1956 Sewell ได้ทำการศึกษากับ A.O. Haller โดยหาความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางบุคลิกภาพของเด็กกับระดับชนชั้นของครอบครัว โดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวชนชั้นกลางจะยอมรับบุตรมากกว่าครอบครัวชนชั้นต่ำ แต่ค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ต่ำ ซึ่งอาจจะหมายความว่ามีความแตกต่างระหว่างการปรับตัวทางบุคลิกภาพของเด็กจากครอบครัวทั้งสองชนชั้นน้อย แต่การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์นั้น อีกทั้งไม่ได้ควบคุมการสุ่มตัวอย่างและตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อบุคลิกภาพหรือระดับชนชั้น ดังนั้น Sewell จึงได้ทำการวิจัยใหม่ โดยเน้นในเรื่องการวัดบุคลิกภาพและชนชั้นมากยิ่งขึ้นและได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างมากขึ้นจากเดิมเป็น 1,042 คน จากชุมชนที่มีวัฒนธรรมกลมกลืนกันดีแล้วและมีคนในระดับชนชั้นต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเพียงพอ โดยการใช้ลักษณะอาชีพ อิทธิพลและชื่อเสียงของครอบครัวตามความรู้สึกของเพื่อนบ้านเป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบชนชั้นทางสังคม แล้วจึงวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นกับคะแนนการปรับตัวทางบุคลิกภาพโดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ

โดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพที่เรียกว่า California Test of Personality และ มีการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่น จำนวนญาติพี่น้อง สติปัญญาและอายุของเด็ก ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวทาง บุคลิกภาพกับระดับชนชั้นทางสังคมยังคงค่อนข้างต่ำและเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ๆ เช่น ระดับอายุ ระดับสติปัญญาและจำนวนญาติพี่น้องของกลุ่มตัวอย่าง ค่าความสัมพันธ์ก็ยัง ทำ้อยู่เช่นเดิม อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ยิ่งครอบครัวอยู่ใน ระดับต่ำ คะแนนการปรับตัวทางบุคลิกภาพของเด็กก็ยิ่งลดลงตามไปด้วย (William H. Sewell, 1964 : 191-192)

Paul F. Secord ได้ศึกษาถึงแรงผลักดันที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กที่ต่าง ชนชั้นกันพบว่า เด็กจากครอบครัวชนชั้นกลางจะเน้นเรื่องการให้ความอบอุ่นแก่เด็ก มากกว่าและยังเน้นเรื่องการช่วยเหลือตนเองให้อิสระแก่บุตรมากกว่า ไม่เน้นเรื่อง ระเบียบวินัยมากนัก มีการให้รางวัลเมื่อบุตรประพฤติในสิ่งที่ดีบ่อยครั้งกว่าและลงโทษ เมื่อทำผิดมากกว่าด้วยและมารดาจากครอบครัวชนชั้นกลางยังเชื่อว่าบุคคลสามารถที่จะ กำหนดชะตาตนเองได้ เชื่อในตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันกับกลุ่มและยังสนับสนุน ใ้บุตรมีความทะเยอทะยานมากกว่า นอกจากนี้เด็กจากครอบครัวชนชั้นต่ำมักจะไม่ค่อย ได้รับความอบอุ่นมีการเรียนรู้ที่จะให้สิ่งที่ผู้อื่นหวังน้อย มีการลงโทษบุตรทางร่างกาย บ่อยครั้ง การควบคุมพฤติกรรมจากภายในมีน้อยกว่าด้วย (Paul Secord 1964 : 565-570)

และต่อมาในปี ค.ศ. 1961 Secord and Walder ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความก้าวร้าวของเด็กจากครอบครัวต่างชนชั้นและพบว่า เด็กจากครอบครัวชนชั้น ต่ำจะก้าวร้าวมากกว่าเด็กจากครอบครัวชนชั้นกลางโดยทั้งสองได้อธิบายไว้ว่ามีคา มารดาจากครอบครัวชนชั้นต่ำมักจะลงโทษทางร่างกายแก่บุตรบ่อยครั้งกว่าและมักไม่ แสดงความรัก ความอบอุ่นแก่บุตรมาก ทำให้เด็กเกิดการก้าวร้าวสูงและค่านิยมครอบ ครัวชนชั้นต่ำยังเน้นเรื่อง การควบคุมตัวเองน้อยกว่าชนชั้นกลาง จึงเป็นเหตุให้เกิด จากครอบครัวชนชั้นต่ำมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางและ Secord ก็ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า อาจจะเป็นเพราะมารดาให้ครอบครัวชนชั้นกลางที่เป็นกลุ่ม

ตัวอย่างยอมรับลักษณะการก้าวร้าวมากจนทำให้ไม่เห็นความแตกต่างหรืออาจจะเนื่องมาจากความก้าวร้าวของบุครมิได้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูอย่างเดียว อาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบ การได้รับการสั่งสอนโดยตรงหรือการเรียนรู้บทบาทซึ่งอาจจะเนื่องมาจากครอบครัวชนชั้นต่ำอาจจะใช้ประสบการณ์ก้าวร้าวในการดำเนินชีวิตบ่อยครั้งกว่าบุตรจากครอบครัวชนชั้นกลาง (Paul Secord and Carl Backman, 1964 : 565-570)

P.R. Gilbs and Eleanor Maccoby ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเลี้ยงดูบุตรของมารดาจากครอบครัวชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำใน New England 379 ครอบครัว พบว่า การเลี้ยงดูของครอบครัวทั้งสองชนชั้นไม่ต่างกันนัก แต่ครอบครัวชนชั้นต่ำจะเน้นเรื่องการฝึกหัดการขับถ่าย เข้มงวดต่อการก้าวร้าวและระงับความต้องการของบุตรมากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางและนิยมลงโทษทางกายมากกว่า มีการจำกัดสิทธิบางอย่างมากกว่า มักจะลงโทษในเรื่องการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้ใหญ่และกับเพื่อนมากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางหรืออาจจะกล่าวได้ว่า ครอบครัวชนชั้นกลางยอมรับบุตรมากกว่าครอบครัวชนชั้นต่ำ (P.R. Gilbs and Maccoby, 1973)

ต่อมา Maccoby ได้ทำการวิจัยกับ Sears ด้วยการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาของเด็กอนุบาลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันพบว่า มีความแตกต่างจากครอบครัวระดับกลางให้ความอบอุ่นแก่บุตรมากกว่าครอบครัวชนชั้นต่ำ มีการสาธิตและการใช้เหตุผลให้รางวัลบุตรมากกว่าควายนอกจากนี้ยังให้เสรีภาพในการแสดงออกของบุตรมากกว่า และมีคว.มารดา จากครอบครัวชนชั้นต่ำมักจะนิยมลงโทษบุตรด้วยการเขี่ยนตี หรือเขี่ย เพื่อควบคุมพฤติกรรม อีกทั้งยังเน้นเรื่องระเบียบวินัยในบ้าน มารยาทในการรับประทานอาหารและความตรงต่อเวลามากกว่าครอบครัวชนชั้นกลางด้วย

และต่อมา Maccoby and Sears ได้ทำการวิจัยร่วมกับ Levin ในเรื่องนี้อีกครั้งและได้สรุปไว้ว่า มารดาจะอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแบบที่ตนได้รับการอบรมจากมารดาของตนอีกที จึงทำให้มารดาแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะ ที่สอดคล้องวิธีการปรับตัวความคาดหวังในอนาคต การวางแผนต่าง ๆ ในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตร

ต่างกันไปด้วย (Sears, Maccoby and Levin, 1973 : 455-469)

ในปี ค.ศ. 1959 Urie Bronfenbrenner ได้ทำการวิจัยเรื่อง Socialization and Social Class Through time and Space ได้นำผลการวิจัยของนักวิจัย 15 คน ที่ทำงานและสถานที่มาวิเคราะห์ใหม่อีกครั้ง โดยใช้เวลาวิเคราะห์ถึง 25 ปี เพื่อที่จะได้นำการวิจัยต่าง ๆ ที่เคยนำมาเปรียบเทียบกันอย่างกว้างขวางและพบว่าก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 การยอมรับของครอบครัวชนชั้นต่ำ จะยอมรับบุตรมากกว่าโดยเฉพาะในเรื่องของการให้อาหารและการฝึกหัดการขับถ่าย แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวชนชั้นกลางกลับยอมรับบุตรมากกว่า อีกทั้งยังพบว่า เมื่อบุตรโตขึ้นมาระกาจะทวนใจบุตรในเรื่องการแสดงออกถึงความปรารถนาของตนเองมากกว่าชนชั้นต่ำ มีความอดทนต่อการแสดงออกของบุตรและมีการลงโทษทางกายน้อยกว่าครอบครัวชนชั้นต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวชนชั้นกลางยอมรับและให้ความเห็นแก่บุตรมากกว่าด้วย

(Urie Bronfenbrenner, 1966 : 362-370)

* การศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการชักเถลทางสังคมที่เป็นที่น่าสนใจกันมากที่สุดคนหนึ่งคือ การศึกษาในเรื่อง Social Class and Parental Value ของ Melvin Kohn โดยสัมภาษณ์บิดา 100 คน มารดา 400 คนและบุตรอายุระหว่าง 10-11 ปี อีก 100 คน จากครอบครัวชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำในกรุงวอชิงตัน โดยพิจารณาถึงค่านิยมหรือความมุ่งหวังเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนาให้บุตรมีผลจากการสัมภาษณ์พบว่า โดยทั่วไปแล้ว มารดาทั้งสองชนชั้นมีความคิดเห็นว่าบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนามากที่สุดทั้งบุตรชายและบุตรหญิงคือ การมีความสุข Happiness ความซื่อสัตย์ (Honesty) ความเห็นใจผู้อื่น (Consideration) มีความเชื่อฟัง (Obedience) การมีอิสระต่อตนเอง (Independence) และการควบคุมตัวเอง (Self-Control) และบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนารองลงมาคือ การเป็นคนกว้างขวาง (Popularity) การเป็นนักเรียนที่ดี (Good student) การเป็นคนมีความเรียบร้อยและสะอาด (Neatness and Cleanliness) ส่วนบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนายน้อยที่สุดได้แก่ การมีความทะเยอทะยาน (Ambition) การป้องกันตนเอง (Defend-himself) การเป็นที่รักของผู้ใหญ่ (is liked by adult)

ความสามารถที่จะอยู่คนเดียว (able to play by himself) และมีความเคร่ง
เครียดจริงจัง (Seriousness) (Melvin S. Kohn 1976 : 538-545)

นอกจากนี้ยังพบว่า ความแตกต่างกันในค่านิยมบางประการคือ มารดาจาก
ครอบครัวชนชั้นต่ำถือว่า ความสุขมีความสำคัญสำหรับบุตรชายน้อยกว่ามารดาจาก
ครอบครัวชนชั้นกลางและถึงแม้ว่ามารดาทั้งสองชนชั้นจะมีค่านิยมเน้นในเรื่องการควบคุม
พฤติกรรมเป็นส่วนใหญ่อีกเหมือนกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันบางประการเช่น มารดา
จากครอบครัวชนชั้นต่ำให้ค่านิยมในเรื่องการเคารพเชื่อฟัง ซึ่งแสดงถึงกตเวทิตา
ของผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ (Parental Authority) มากกว่าในครอบครัวชนชั้น
กลางและมารดาครอบครัวชนชั้นกลางจะให้ค่านิยมในเรื่องความเห็นใจผู้อื่นและการ
ควบคุมตัวเอง แสดงให้เห็นถึงการควบคุมพฤติกรรมจากภายในจิตใจว่าเป็นบุคลิก
ลักษณะที่พึงปรารถนา อีกทั้งเห็นว่าความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) ซึ่งเป็น
การแสดงถึงการเป็นคนช่างคิด ช่างค้นคว้า (Imagination and Exploration)
ว่าเป็นสิ่งน่าพึงปรารถนามากกว่ามารดาจากครอบครัวชนชั้นต่ำ ส่วนมารดาจากครอบ
ครัวชนชั้นต่ำนั้นจะเน้นในเรื่องการเป็นคนเรียบร้อยและสะอาดและให้ค่านิยมในเรื่อง
การเป็นคนช่างคิดช่างค้นคว้าน้อยกว่าการเป็นนักอ่านสอนง่าย (Presentable)
มารดาชนชั้นกลางถือว่าบุคลิกลักษณะที่สำคัญสำหรับเด็กชายก็สำคัญสำหรับเด็กหญิงด้วย
ส่วนมารดาชนชั้นต่ำเห็นว่า เด็กผู้ชายจะต้องเป็นคนที่มีอิสระต่อตนเอง เป็นนักเรียน
ที่ดีและมีความทะเยอทะยาน ส่วนเด็กหญิงต้องมีความสุข มีท่าทางที่ดี สะอาดและเป็น
ระเบียบ

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับบิคา บิคาจากครอบครัวทั้งสองชนชั้นจะมีความเห็น
เหมือนกับมารดาคือ ให้ค่าความสุข ความซื่อสัตย์ การมีอิสระต่อตนเอง การมีท่าทาง
ดีและการมีการควบคุมตนเอง แต่ไม่ถือว่าการมีความสุขไม่สำคัญเหมือนกับเด็กหญิง
เหมือนที่มารดาคิดไว้และบิคาจากครอบครัวชนชั้นกลางให้ค่านิยมในเรื่อง การเห็น
อกเห็นใจผู้อื่น และการควบคุมตัวเองสูงกว่าบิคาชนชั้นต่ำ ในขณะที่บิคามารดาชนชั้น
ต่ำ จะให้ค่านิยมในเรื่องการเคารพเชื่อฟังสูงกว่า

จากการวิจัยนี้พอสรุปได้ว่า บิคา มารดา ครอบครัวชนชั้นกลางเน้น

เรื่องการควบคุมพฤติกรรมภายในมากขณะที่ บिका มารคา ครอบครัวยุคนั้นจะเน้นเรื่องการเชื่อฟังและอำนาจของบิกา มารคา และผลของการวิจัยนี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bronfenbrenner ที่อธิบายถึงความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิกาและมารคา ที่ต่างชนชั้นกันในส่วนที่ว่า ปัจจุบันการชี้แจงเวลาทางสังคมของครอบครัวยุคนั้นกลางจะยอมรับบุตรมากกว่าครอบครัวยุคนั้นต่ำ

เมื่อได้ผลการวิจัยออกมาแล้ว Kohn จึงได้นำไปวิเคราะห์ถึงบุคลิกลักษณะของครอบครัวยุคนั้นกลางและชนชั้นต่ำว่าเป็นผลมาจากความแตกต่างในเรื่องค่านิยมซึ่งเป็นปัจจัยในการกำหนดวิถีการชี้แจงเวลาทางสังคมและนำมาซึ่งความแตกต่างในพฤติกรรมของบุคคล Kohn ได้เสนอว่า อาชีพของบิกา มารคา จากครอบครัวยุคนั้นกลางจะต้องมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ใช้ความคิดและสัญลักษณ์เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ครอบครัวของชนชั้นต่ำจะทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุมากกว่า นอกจากนี้ลักษณะอาชีพของครอบครัวยุคนั้นกลางส่วนใหญ่ต้องอาศัยการตัดสินใจด้วยตนเอง (self-direction) ในขณะที่ครอบครัวยุคนั้นต่ำนั้นจะต้องทำตามคำสั่งของผู้ที่อยู่สูงกว่าและประเค้นสุดท้ายอาชีพของครอบครัวยุคนั้นกลางขึ้นอยู่กับภาระกระทำของตนเอง ขณะที่ครอบครัวยุคนั้นต่ำขึ้นอยู่กับกลุ่ม จึงแสดงให้เห็นว่ามาตรฐานความเป็นอยู่และการศึกษาของคนทั้งสองชนชั้น ทำให้มีลักษณะค่านิยมต่างกันไป บิกา มารคา ครอบครัวยุคนั้นต่ำถือว่า การแสดงออกของบุตรที่ต่อต้านสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นสำคัญในการอบรมสั่งสอน ขณะที่ครอบครัวยุคนั้นกลางถือเอาความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมของบุตรเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้น ครอบครัวยุคนั้นต่ำ จึงมุ่งหวังให้บุตรทำตามกฎเกณฑ์ภายนอก ขณะที่ครอบครัวยุคนั้นกลางมุ่งที่จะให้เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์จึงก่อให้เกิดความแตกต่างในบุคลิกลักษณะของบุตรทั้งสองชนชั้น นั่นคือ เด็กจากครอบครัวยุคนั้นกลางจะมีการควบคุมพฤติกรรมมาจากภายในจิตใจ ในขณะที่เด็กจากครอบครัวยุคนั้นต่ำจะควบคุมมาจากภายนอก และนอกจากนี้การเน้นในเรื่องการควบคุมตัวเองของครอบครัวยุคนั้นกลางมีผลถึงพัฒนาการทางจิตวิทยาของเด็ก นั่นคือ ช่วยสนับสนุนทั้ง ในด้านอาชีพและการศึกษาที่สูงขึ้น สนับสนุนให้มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จ (Achievement) ความเจริญรุ่งเรือง (Growth) และความพอใจ (satisfactory) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลถึงความคิดที่เป็นของตนเองอย่างสมบูรณ์ในทางตรงกันข้ามการเน้นในเรื่องความเชื่อฟัง

และการคล้อยตามของชนชั้นต่ำ ก็ส่งผลถึงประสบการณ์ด้านอาชีพและความเชื่อใน
ระดับต่ำเกี่ยวกับการตัดสินใจและความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งความคิดริเริ่มด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับการซัดเกล้าทางสังคมในประเทศไทย

ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีฐานะ
ทางเศรษฐกิจสังคมระดับกลางค่อนข้างสูง (upper middle class) 6 คน
และระดับกลางค่อนข้างต่ำ (lower middle class) จำนวน 24 คน ผล
การสัมภาษณ์ปรากฏว่า เกี่ยวกับความรับผิดชอบในบ้าน มีความหน้าที่หาเงินเลี้ยงครอบครัว
เอาใจใส่ดูแลเรื่องการเรียนรู้ของบุตร และเป็นเพื่อนไปในที่ต่าง ๆ สำหรับ
มารดาส่วนใหญ่ทำงานบ้าน ที่ทำงานนอกบ้านก็มีบ้างเพียงเล็กน้อย ส่วนเรื่องเกี่ยวกับ
การฝึกอบรมบุตรนั้นไม่แตกต่างกันนัก มารดาในระดับกลางค่อนข้างสูงให้ความสะดวก
สบายทุกอย่างแก่บุตร การสนองตอบสิ่งที่เด็กต้องการมีการผ่อนผันบ้าง บางครั้งก็จะ
ให้โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม แต่มารดาในระดับกลางค่อนข้างต่ำตามใจเด็กน้อย
กว่ามารดาในระดับกลางค่อนข้างสูง ในด้านการเลี้ยงดูเด็กเล็ก มารดาในระดับกลาง
ค่อนข้างสูงเข้มงวดด้านการฝึกการขับถ่ายมากกว่า แต่จะค่อย ๆ ผ่อนผันในเรื่องการ
หย่านม ด้านการฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ทั้ง 2 กลุ่มใช้เหตุผลอบรมให้บุตรให้
รู้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี ไม่นิยมการเขยิบตีแต่ถ้าบุตรทำผิดบ่อย ๆ จึงจะตีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
อารมณ์ของมารดาด้วย มารดาทั้ง 2 กลุ่มจะค่อย ๆ ฝึกให้บุตรรู้จักพึ่งตัวเอง แต่
มารดาในระดับกลางค่อนข้างต่ำจะฝึกให้บุตรรู้จักความรับผิดชอบต่อมารดาในระดับกลาง
ค่อนข้างสูง (ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ, 2505 : 174)

และในช่วงเดียวกันนั้น ชูจิตต์ พิทักษ์ผล ได้ทำการศึกษาการอบรม
เลี้ยงดูบุตรโดยสัมภาษณ์มารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ จำนวน 30 คน ใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พ.ศ. 2505) พบว่ามารดาจะเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง ให้บุตร
กินนมมารดาและให้อาหารเสริมแก่บุตรเมื่อบุตรอายุได้ 3-6 เดือน มารดาที่มีอายุ
น้อยจะเริ่มการฝึกหัดการขับถ่ายเร็วกว่า มารดาที่มีอายุมาก บุตรสนใจในเรื่อง
ความสะอาดของเครื่องแต่งกาย ร้องไห้เสียงดังเมื่อถูกซักใจมีการอิจฉาในหมู่พี่น้อง
มารดาจะลงโทษเด็กด้วยวิธีตีหรือชู้ว่าจะตี บุตรจะได้รับการฝึกให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง

ทั้งแก่อายุน้อย มารดาจะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามประสบการณ์ที่ตนเองเคยได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูมา บิดาจะช่วยเลี้ยงดูบุตรเฉพาะเมื่ออายุในวัยทารกเท่านั้น สำหรับแม่
ถึงแม้ว่าจะรักลูกแต่ก็จะลงโทษหนักและเข้มข้มให้บุตรเชื่อฟังตน (ซูจิตท์ พิทักษ์ผล,
2502 : 1-2)

ในปี พ.ศ. 2506 Dr. Huge Philp ได้เสนอเรื่องวิธีอบรมเลี้ยงดู
บุตรในชนบทของประเทศไทยไว้ว่า มารดาไทยจะมีการยอมรับบุตรมาก เช่น ในเรื่อง
การฝึกหัดการขับถ่ายนั้น จะเริ่มฝึกหัดช้ามาก แต่ในเรื่องการหย่านมจะทำช้าและมี
แนวโน้มว่าจะทำอย่างรุนแรง ผู้วิจัยกล่าวว่าการฝึกหัดเรื่องความรับผิดชอบทางสังคม
ได้รับความนิยมน้อยมากในเรื่องนี้ แม่จะไม่ยอมรับความต้องการของบุตรและจะลงโทษ
อย่างรุนแรงในเรื่องที่เด็กทำผิดกฎเกณฑ์ ระเบียบหรือแบบแผนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ทางสังคม ดร.ฟิลลิปอธิบายไว้ว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูบุตรในแนวนี้จะทำให้เกิด
ความไม่เป็นตัวของตัวเอง (dependency) ในเรื่องความรับผิดชอบทางสังคมของ
คนในชนบท เขายังชี้ให้เห็นอีกว่า โดยทั่ว ๆ ไป มีความแตกต่างกันน้อยมากในเรื่อง
การอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงกับเด็กชาย ยกเว้นแต่เด็กหญิงจะถูกมุ่งหวังให้มีความรับผิดชอบ
สูงกว่าเด็กชายทั้งแก่อายุยังน้อย (Huge Philp, 1963)

*ทอมา พิไล ฉายากุล ได้ทำการศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดา
ชั้นกลางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 ทั้งชายและหญิงในโรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ครอบครัวชั้นกลางมีขนาดค่อนข้างใหญ่ มารดาส่วนใหญ่
ต้องการให้บุตรประสบความสำเร็จ (achievement) มากกว่าที่จะให้บุตรเป็นอิสระ
การดูแลเอาใจใส่นั้นจะมีผู้คอยช่วย เช่น มีคนเลี้ยงซึ่งอาจจะเป็น ปู่ ย่า ตา ยาย
ของเด็ก การดูแลเอาใจใส่จะมีการในช่วงเด็กจนถึงประมาณ 4 ขวบจึงจะลดลง สำหรับ
เรื่องการลงโทษจะใช้การลงโทษทางร่างกายและจิตใจ เมื่อบุตรคือ ไม่เชื่อฟัง
ขโมย พุกปด บิดา-มารดา มีความมุ่งหวังในการเลือกอาชีพและการศึกษาของบุตร
สูง โดยต้องการและคาดหวังให้บุตรทั้งชายและหญิงสำเร็จการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย
(Pilai Chayakul, 1969)

การศึกษาของ ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ และคณะ เกี่ยวกับอิทธิพลของสังคม
ต่อพัฒนาการของเด็ก ที่ท่าบดนาบ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าวัฒนธรรมไทย
โดยทั่วไปค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับต่ำ มารดาไทยส่วนใหญ่จะเห็นสิ่งที่เป็น
ประโยชน์ต่อพ่อ-แม่ มากกว่าที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเด็กและได้เสนอว่า ถ้า
มารดาไทยมองเห็นคุณค่าของความเป็นอิสระมากขึ้นและเปิดโอกาสให้เด็กช่วยตนเอง
ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ก็เป็นที่คาดหวังไว้ว่า เด็กจะมีพัฒนาบคลิกภาพที่มีความกล้าเสี่ยง
กล้าเผชิญ และกล้าแสดงตัวมากขึ้น (ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ และคณะ, 2510 : 110-
111)

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวตามทัศนคติ
ของเด็กที่กระทำผิดกฎหมายและเด็กที่ไม่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมชั้นกลางระดับต่ำและชั้นต่ำ จากการวิจัยพบว่า เด็กไม่กระทำผิดจะรู้สึกว่
ตนได้รับความรักจากมารดาเท่าเทียมกับพี่น้องมากกว่าเด็กที่กระทำผิด สำหรับบิดา
นั้นจะให้ความสนใจเด็กที่กระทำผิดน้อยกว่า เด็กที่กระทำผิดส่วนใหญ่จะรู้สึกว่ามารดา
รักตนมากกว่าบิดา ส่วนเด็กไม่ไ้กระทำผิดจะรู้สึกว่าทั้งบิดาและมารดานั้นรักตน แต่
ทั้งเด็กกระทำผิดและไม่กระทำผิดจะสนิทกับมารดามากกว่าบิดา สภาพในบ้านเด็กที่
กระทำผิดจะเครียดมากกว่า บิดามารดาจะขัดแย้งกันบ่อย มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อย
กว่าเด็กไม่กระทำผิดและเด็กเองก็ขาดความสัมพันธ์อันดีกับพี่ ๆ มีการทะเลาะกันบ่อย
กว่า เด็กไม่กระทำผิด แต่เด็กทั้งสองกลุ่มจะมีความสัมพันธ์อันดีกับน้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับกฎระเบียบในบ้านนั้น บิดา-มารดาของเด็กกระทำผิดไม่เข้มงวดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์
ในบ้าน แต่ถ้ากระทำผิดจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงและบ่อยครั้งกว่าเด็กที่ไม่กระทำผิด
เด็กที่กระทำผิดจะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกใน
ครอบครัวน้อย บิดา มารดาใช้เวลาพูดคุยกับบุตรน้อยให้สิทธิเด็กน้อย ส่วนเด็กที่ไม่
กระทำผิดจะมีเวลาพูดคุยกับบิดา-มารดามากกว่าและได้สิทธิต่าง ๆ มากกว่าเด็กที่
กระทำผิดด้วย (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, 2521 : 107)

และในปีเดียวกัน สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติ
ของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรระหว่างมารดาเด็กปกติและมารดาเด็กปัญญาอ่อน

ผลปรากฏว่า มารดาของเด็กปัญญาอ่อนจะแสดงการละเลยและทอดทิ้งหน้าที่แม่บ้านมากกว่ามารดาปกติ ส่วนด้านการเลี้ยงดูโดยวิธีการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นพบว่า อายุและระดับการศึกษาของมารดาไม่ทำให้มารดามีทัศนคติด้านการละเลยทอดทิ้งหน้าที่แม่บ้านและการเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันเลย (สุรินทร์ สุทธิชาติพิทย์, 2510 : 14)

ใน พ.ศ. 2511 ประภัสสร อุณหะกุล ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาตามความเข้าใจของบุตรจากครอบครัวไทยชั้นกลางและชั้นต่ำในกรุงเทพฯ และธนบุรี โดยได้ศึกษาหาความแตกต่างของความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดา โดยใช้กลุ่มเด็กอายุระหว่าง 13-16 ปี จำนวน 120 คน โดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่มตามชนชั้นและเพศของบุตรเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คนแล้วให้รายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดาและมารดา โดยให้ตอบแบบสอบถาม ที่เรียกว่าแบบรายงานพฤติกรรมของผู้ปกครอง (Children ; s Report of parental behavior Inventory) และให้มารดาตอบแบบรายงานชุดเดียวกันด้วยผลการวิจัยพบว่า เด็กจากครอบครัวระดับกลางมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาในทางที่ดีกว่าเด็กจากครอบครัวระดับต่ำ หมายถึงเด็กจากครอบครัวระดับกลางเห็นว่ามารดาให้ความรักความเข้าใจและสนับสนุนเด็กมากกว่า ในขณะที่เด็กจากครอบครัวระดับต่ำเห็นว่ามารดาบีบบังคับและโหดร้ายต่อตนมากกว่าเด็กในระดับกลาง ส่วนบิดานั้นทั้งสองระดับจะแสดงความรักและให้อิสระในการปกครองตนเองและผ่อนปรนในเรื่องกฎเกณฑ์ต่อเด็กหญิงมากกว่ามารดาซึ่งมีแนวโน้มที่จะควบคุมการแสดงความรักต่อบุตรชายสูงกว่า และโดยทั่วไปแล้วบิดาจะให้ความสนับสนุนในเรื่องการเรียนของบุตรมากกว่ามารดา แต่เมื่อเปรียบเทียบรายงานของบุตรและมารดาในระดับเดียวกันแล้ว พบว่า มารดาจะรายงานว่าตนมีการอบรมบุตรไปในทางบวกในขณะที่บุตรเห็นว่าไปในทางลบและรู้สึกต่อการอบรมเลี้ยงดูในทางลบของคนที่ต่ำกว่าที่บุตรรู้สึก (ประภัสสร อุณหะกุล, 1968)

*ริชนี กิติพรชัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูในค่านความเข้มงวด การลงโทษกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร โดยการศึกษา

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 7 จำนวน 87 คน ทั้งชายและหญิงจากโรงเรียนสังกัดกรม
สามัญศึกษาและโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพฯ ประเภทละ 1 โรงเรียนรวมทั้งการสัมภาษณ์
บิดามารดาของเด็กด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรม
เลี้ยงดูบุตร 80 ข้อ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ Wallach และ Kogan
ผลการวิจัยพบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดามีความสัมพันธ์กัน
2. การอบรมเลี้ยงดูด้านความเข้มงวดของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์
3. เมื่อคุมตัวแปรด้านความเข้มงวดและระดับการศึกษาแล้วพบว่า การอบรมเลี้ยงดูด้านการลงโทษทั้งของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร
4. เมื่อควบคุมตัวแปรด้านการอบรมเลี้ยงดู ทั้งด้านความเข้มงวดและการลงโทษให้คงที่ระดับการศึกษาทั้งของบิดาและมารดา จะมีความสัมพันธ์ไปในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงและกลาง บุตร จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ

ผลการวิจัยเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูและความคิดสร้างสรรค์พบว่า

1. มารดา เข้มงวดและให้การลงโทษในการยับยั้งการพึ่งตนเองของบุตรมากกว่าบิดา
2. บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงและปานกลาง อบรมเลี้ยงดูบุตร เข้มงวดและให้การลงโทษในการยับยั้งการพึ่งตนเองของบุตร น้อยกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำและบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงและปานกลาง จะมีการอบรมบุตรด้วยความเข้มงวดและการลงโทษไม่ต่างกัน
3. ทั้งบิดามารดา อบรมเลี้ยงดูบุตรชายและหญิง ไม่แตกต่างกัน

4. เด็กชายและหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

(รัชนี กิติพรชัย, 2515 : 47)

การวิจัยของ วินิจ เกตข่า ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นว่าเด็กที่ บิคามารคา ให้ความรัก ความحنุदनอม รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับสมาชิกในครอบครัว ความรัก ความอบอุ่น เด็กจะมีการพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจที่ดีกว่าเด็กที่เลี้ยงตามสถานเลี้ยงเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากบิคามารคา เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ภายทอครอบครัวทางค่านวชนธรรม ประเพณีแก่เด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้ระเบียบของสังคม การที่เด็กจะเจริญเติบโตเพียงใด มีบุคลิกภาพอย่างไรขึ้นอยู่กับกรอบรมเลี้ยงดูของบิคามารคา และผู้อยู่ใกล้ชิดการให้อาหาร พัฒนาการทางร่างกาย และจิตใจของเด็ก ความเอาใจใส่อย่างเพียงพอ จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและมั่นคงปลอดภัย การอบรมสั่งสอนที่เด็กได้รับในวัยเด็กจะช่วยพื้นฐานให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ง่ายขึ้น เช่น สังคมในโรงเรียน เป็นต้น การที่เด็กจะปรับตัวให้ดี หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับแบบอย่างทีครอบครัวสร้างให้เขาก่อนหน้านั้น เด็กจะเข้าใจพฤติกรรมที่ผู้อื่นแสดงต่อเขาไปในแง่ดีเลวอย่างไร ก็สูกแต่ว่าครอบครัวจะช่วยตีความพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ให้เขาเข้าใจอย่างไร ตลอดจนการที่บิคามารคา จะฝึกอบรมให้เด็กมีพัฒนาการค่านนีสัย วินัย หรือพฤติกรรมแสดงออกใดก็เพียงใคั้น ขึ้นอยู่กับว่าบิดาและมารคามีความเข้าใจในความหมายของระเบียบวินัยและรู้จักใช้ให้ถูกต้องเพียงใด เมื่อจะอบรมบุตร การวิจัยครั้งนี้ วินิจ เกตข่า ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 จังหวัดสุโขทัย จำนวน 276 คน โดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ Wallace และ Kogan 4 ฉบับ คือ ประโยชน์ของสิ่งของทีจะใช้ในกรณีต่าง ๆ ใค้อย่างไรบ้าง (Alternate Use) ความเหมือน (Similarity) ความหมายของเส้น (Line meaning) และทำแบบสอบถามการอบรมบุตรแบบให้ความรัก แชนลงโทษและแบบเรียกร้องเอาอกกับเด็ก พบว่า การอบรมแบบให้ความรักในลักษณะให้รางวัล ให้ความเป็นมิตร ธารให้ความใกล้ชิด ความอบอุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์แต่ก็มี แนวโน้มว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์

กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก (วินิจ เกตขำ. 2515 : 90)

แพทย์หญิง คุณหญิงสุภา มาลากุล ณ อยุธยา ศึกษาการเลี้ยงดูบุตร
ของมารดาไทยจำนวน 10 คน ปรากฏว่า มารดาส่วนใหญ่คิดว่าเด็กหญิงอายุ 3 ขวบ
ควรรับประทานอาหารและทำความสะอาดร่างกายของตนเอง ได้ดีกว่าเด็กชายใน
ระดับอายุเดียวกันและเห็นว่า เด็กควรจะสามารรถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตั้งแต่อายุ
ยังน้อย เช่น แต่งตัวเอง พฤติกรรมของเด็กที่มารดาคิดว่าเลวร้ายที่สุดคือ การกร้าว
ร้าวต่อคนแปลกหน้าและผู้สูงอายุกว่า และชอบให้บุตรของตนควบคุมอารมณ์และไม่แสดง
ความโกรธออกมา อย่างไรก็ตามมารดาคาดหวังให้บุตรแสดงความกร้าวร้าวได้เพื่อ
ป้องกันตนเองและรู้สึกว่าการกร้าวร้าวมีความจำเป็นสำหรับการประสบความสำเร็จ
ในชีวิต แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วเด็กควรจะอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ (สุภา มาลากุล
ณ อยุธยา, 2521 : 10)

สมมติฐานในการวิจัย

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวน่าจะมีผลต่อการชักเถลาทางสังคม สมมติฐาน
นี้ หมายความว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงจะให้การชักเถลาทางสังคมได้
ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง

การที่หัวหน้าครอบครัวในแต่ละครอบครัวมีอาชีพที่มีความมั่นคง มีราย
ได้สม่ำเสมอ จะทำให้ครอบครัวนั้นมีฐานะมั่นคงตามไปด้วย เพราะการที่ครอบครัวไม่มี
ปัญหาทางเศรษฐกิจและสถานการณ์อื่น ๆ ก็จะทำให้ตามไปด้วย เพราะภรรยาที่ไม่จำเป็น
ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีเวลาที่จะอยู่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตร ได้มากขึ้น

จากงานวิจัยของ Charles Coulter ซึ่งได้ค้นพบว่า ครอบครัวที่
มีผลทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การมีปัญหาค่า
เศรษฐกิจในครอบครัว (Charles W. Coulter 1980 : 13-17) ทั้งนี้อาจจะ
เนื่องมาจากว่า ครอบครัวที่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
มีหนี้สิน ในสถานการณ์เช่นนี้ พ่อแม่มักจะจมอยู่กับปัญหาของตนและความอยู่รอดของ
ครอบครัว จะไม่มีเวลาที่จะให้ความอบอุ่นและเอาใจใส่แก่บุตร มักจะปล่อยปละละเลย

ไปตามกรรม เมื่อลูกมีปัญหา ก็มักจะใช้การกล่าวหาว่ากล่าว ทำให้ลูกมีปัญหาจึงหันไปหาเพื่อน หรือผู้อื่นที่คิดว่าจะช่วยเหลือให้พ้นปัญหาไปได้ ซึ่งอาจจะ เป็นขอ เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น แต่ในครอบครัวที่ไม่มีปัญหาทางความเศรษฐกิจ บิดามารคาก็จะมีเวลาที่จะรับรู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา หรือให้การอบรมสั่งสอนลูกได้ มากกว่า จึงน่าจะทำให้มีผลการอบรมสั่งสอนดีกว่า

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา-มารคาน่าจะมีผลต่อการชัก เกลาทางสังคม สมมติฐานนี้หมายความว่า ครอบครัวในชุมชนแออัดที่บิดา-มารคามีความสัมพันธ์อันดีต่อกันจะมีผลทำให้ การชัก เกลาทางสังคมเป็นไปในทางที่ดีตามไปด้วย

จากงานวิจัยของ Seldon และ Elenor Clueck ซึ่งพบว่า สถานการณ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวจะมีส่วนผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีปัญหามากกว่าการที่ อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดหรือบ้านที่มีสมาชิกจำนวนมาก ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นมีเรื่องความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่และกันในครอบครัวรวมอยู่ ด้วย (Seldon and Clueck, 1965 : 105) ซึ่งเป็นส่วนชี้ให้เห็นว่า การที่ บิดา-มารคามีความรักใคร่ปรองดองกัน ไม่ทะเลาะวิวาทหรือทบตีกัน หรือทั้งบิดา มารคามี เวลาใกล้ชิดกับบุตรคอยดูแลเอาใจใส่ ไม่แสดงความก้าวร้าวต่อกัน หรือมีพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสม เช่น การเมาสุราอาละวาด ทบตีกัน หรือไปมีภรรยาใหม่ให้ลูกได้เห็น การที่ บิดา มารคามีความรักใคร่สามัคคีกันนั้นจะมีผลทำให้บรรยากาศในบ้านที่ดีตามไปด้วย ลูก ๆ จะ เกิดความรู้สึกอบอุ่น กล้าที่จะมาปรึกษาและขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหา และตัวบิดา มารคาก็คould สามารถที่จะอบรมสั่งสอนบุตรไปในทางที่ถูกต้องได้ด้วย เพราะมีความใกล้ชิดและทราบถึง ลักษณะต่าง ๆ ของบุตรแต่ละคน อีกทั้งบิดา มารคานั้นเป็นบุคคลสำคัญที่จะปลูกฝังแนวความคิด สิ่งดีงามให้แก่บุตรของตน

3. ภาวะความรับผิดชอบของภรรยาทั้งในครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงและไม่มั่นคง ทางเศรษฐกิจจะแตกต่างกัน สมมติฐานนี้หมายความว่า ภาวะความรับผิดชอบของภรรยาใน ครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงทาง เศรษฐกิจจะน้อยกว่าภาวะความรับผิดชอบของภรรยาในครอบครัว ที่มีฐานะไม่มั่นคงทาง เศรษฐกิจ

บทบาทของมารดาที่สำคัญนั้นคือจะต้องเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนดูแลเอาใจใส่ลูก ๆ ของตน และกระทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวของตนมีการกินดีอยู่ดี ซึ่งภาระนี้ก็เป็นภาระที่หนักมากพอสมควรอยู่แล้ว แต่ครอบครัวใดที่หัวหน้าครอบครัวไม่สามารถประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวได้ อาจจะเป็นเนื่องจาก ป่วย พิกัด ว่างงาน หรือทำงานที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอจ้บรายจ่าย ภรรยาจำเป็นต้องมีภาระเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งคือต้องมีการะในการหาเลี้ยงครอบครัว และโดยเฉพาะในชุมชนแออัดนั้นภรรยาส่วนใหญ่จะมีความรู้ร่น้อยงานที่ทำได้คือเป็นงานที่ใช้แรงงานที่ต้องเหนื่อยมาทั้งวัน และเมื่อกลับถึงบ้านก็ต้องทำหน้าที่แม่บ้านอีก ซึ่งต่างไปจากครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง เพราะภรรยาไม่จำเป็นต้องออกไปขายแรงงานนอกบ้านตั้งแต่เช้าจนเย็นเหมือนกับในครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคง แม้ว่าจะต้องทำงานบ้างก็จะเป็นงานที่สามารถทำอยู่ที่บ้านได้ หรือทำงานที่ไม่ต้องใช้แรงงานมาก ทำให้ภาระความรับผิดชอบน้อยกว่าด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาสภาพการดำรงชีวิตของครอบครัวในชุมชนแออัด โดยทำการศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชนแออัดชอยสวนพลูที่พัฒนา โดยศึกษาเปรียบเทียบในชุมชนที่มีฐานะมั่นคง และไม่มั่นคง ที่ได้รับการสงเคราะห์จาก กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเปรียบเทียบการ ชัก เกลาทางสังคมในครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงและไม่มั่นคง ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการ ชัก เกลาทางสังคม เปรียบเทียบภาระความรับผิดชอบของภรรยาในครอบครัวทั้งสอง นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงสภาพความเป็นอยู่ อาชีพ รายได้ รายจ่าย ภาวะหนี้สินและความสัมพันธ์ของครอบครัวทั้งสองกลุ่มนี้ด้วยว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาครอบครัวในชุมชนแออัดชอยสวนพลูพัฒนา โดยศึกษาครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงที่ไม่ต้องรับการสงเคราะห์จากกองสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และครอบครัวที่มีฐานะไม่มั่นคงที่ต้องรับการสงเคราะห์จากกองสังคมสงเคราะห์ จึงได้จากข้อมูลของงานพัฒนาและจัดระเบียบชุมชน กองสังคมสงเคราะห์ โดยเลือกศึกษา กลุ่มละ 25

ครอบครัว รวมเป็น 50 ครอบครัว

ข้อมูลที่ไต่จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของครอบครัวทั้งสองกลุ่มอย่างละเอียด รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการชดเชยทางสังคมของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม และยังรวมไปถึงการเปรียบเทียบภาระหน้าที่ของภรรยาในครอบครัวทั้ง 2 กลุ่มด้วย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพชีวิตครอบครัวและการชดเชยทางสังคมของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนแออัดรวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นหรือให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม
3. ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ฯลฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้
4. เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการศึกษาในเรื่องสภาพชีวิตของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ในลักษณะอื่น ๆ ที่แตกต่างกันและลึกซึ้งต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย